

Til menighetskontorene,
de kirkelige fellesrådskontorene
prostekontorene og bispedømmekontorene

Grunnlag for behandling av personopplysninger knyttet til medlemskap og aktivitet i Den norske kirke

Forordning (EU) nr. 2016/679 – GDPR – (personvernforordningen) vil gjelde som norsk lov etter den nye personopplysningsloven (lov 15. juni 2018 nr. 38 om behandling av personopplysninger) og trer i kraft på et ennå ikke fastsatt tidspunkt etter 1. juli i år. Personvernforordningen har medført en økt bevissthet rundt personvern og informasjonssikkerhet, og Kirkerådet får mange spørsmål om hvilke endringer forordningen medfører. Kirkerådet vil i dette rundskrivet kommentere noen hovedpunkter knyttet til lovlig grunnlag for behandling av personopplysninger i forbindelse med medlemskap, kirkelige handlinger og andre menighetsaktiviteter.

Grunnprinsippene for arbeidet med medlemshåndtering i digitale systemer blir lite endret som følge av personvernforordningen. Dersom man følger dagens personopplysningslov, krever den nye forordningen kun mindre justeringer. Personvernforordningen styrker imidlertid dokumentasjonskravene til de behandlingsansvarliges rutiner og praksis. Selv om personvernforordningen ikke nødvendigvis krever de store endringene med tanke på hvordan personopplysninger behandles, kan det være et godt tidspunkt for alle behandlingsansvarlige å gjennomgå egne vurderinger og egen praksis på feltet.

1. Behandlinger hjemlet i forskrift om Den norske kirkes medlemsregister

Kirkerådet legger til grunn at forskrift om Den norske kirkes medlemsregister vil utgjøre et behandlingsgrunnlag tilsvarende som i dag også etter at personvernforordningen trer i kraft.

Kirkemøtet fastsatte nylig forskrift 16. april 2018 nr. 581 om Den norske kirkes medlemsregister. Denne forskriften avløste forskrift 25. februar 2000 nr. 298 fastsatt av departementet. Fordi kompetansen til å fastsette denne forskriften i medhold av kirkeoven ble overført fra Kulturdepartementet til Kirkemøtet, er gjeldende forskrift registrert som en ny forskrift. Gjeldende rett er imidlertid i mindre grad forandret. I hovedsak er det snakk om endringer i disposisjonen samt språklige presiseringer og oppdateringer.

De forskjellige formål for forskriften er nå samlet i § 1. Bokstav a sier noe om hvordan medlemsregisteret kan brukes av presten og de kirkelige organer i deres arbeid. Innholdet her er en videreføring av tidligere § 5 annet ledd, men er nå satt inn i en formålskontekst. Det fremgår her at både presten og organene for soknet (menighetsråd og fellesråd) kan bruke medlemsregisteret for eksempel ved tilbud om opplæring, diakonale tiltak, innsamlingsarbeid og barne- og ungdomsarbeid. Det er ikke nødvendig å innhente samtykke for å sende brev av denne typen siden forskriften allerede har gitt et gyldig behandlingsgrunnlag. Når det gjelder bruk av digital kontaktinformasjon (e-postadresser og telefonnumre), henvises det til en egen vurdering i punkt 2.3. I § 6 listes det opp hvilke opplysninger som skal registreres i medlemsregisteret. Dette er i stor grad en videreføring av forrige forskrifts § 2. Som tidligere har man her et behandlingsgrunnlag for å ha et permanent register over medlemmer inkludert «tilhørende» og over kirkelige handlinger inkludert inn- og utmeldinger. Det er uttømmende definert hvilke personopplysninger som skal registreres i de enkelte tilfeller.

2. Behandlinger som ikke er hjemlet i forskriften

2.1 Behandlingsgrunnlag

Ved gjennomføring av kirkelige handlinger og andre aktiviteter i menighetene vil det være behov for å behandle personopplysninger utover det som er nevnt i forskriften. For at disse behandlingene skal være lovlige, må det foreligge et gyldig behandlingsgrunnlag.

2.2 «Berettiget interesse» fremfor samtykke?

Kirkerådet har i tidligere veiledning gitt uttrykk for at behandlingsansvarlige må innhente samtykke for alle behandlinger som ikke er hjemlet i forskriften, jf. *Håndbok for Den norske kirkes medlemsregister* punkt 3.1.3.2. Samtykke som behandlingsgrunnlag er videreført i personvernforordningen, og Kirkerådet legger til grunn at det ved noen behandlinger vil være nødvendig å legge dette behandlingsgrunnlaget til grunn, for eksempel når det innhentes helseopplysninger. Samtidig er det slik at kravene til hvordan et samtykke skal utformes, blir en del strengere med personvernforordningen. Kirkerådet har sett på hvorvidt behandlingsgrunnlaget «berettiget interesse» kan benyttes for noen av de behandlingene som ikke dekkes av forskriften, jf. personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav f og artikkel 9 nr. 2 bokstav d.

Behandlingsgrunnlaget «berettiget interesse» er ikke nytt, men er i stor grad en videreføring av gjeldende personopplysningslov § 8 første ledd bokstav f. «Berettiget interesse» er et krevende behandlingsgrunnlag fordi det hviler på vurderinger som den behandlingsansvarlige selv gjør. Kirkerådet er likevel av den mening at dette behandlingsgrunnlaget er mulig å legge til grunn for de fleste av en menighets nødvendige behandlinger av personopplysninger i forbindelse med medlemshåndtering og aktivitet i de tilfeller slike behandlinger ikke er hjemlet i forskrift om Den norske kirkes medlemsregister.

2.3 E-postadresser og mobilnumre

Kirkerådet har tidligere lagt til grunn i sin veiledning at det skal innhentes samtykke ved bruk av digitale kommunikasjonskanaler som e-post og SMS, jf. forrige punkt. På dette punktet justerer Kirkerådet nå sin veiledning. Etter konsultasjon med fagkompetanse på området anser Kirkerådet det som hensiktsmessig å legge «berettiget interesse» til grunn for lagring og bruk av slik kontaktinformasjon.

Kirkerådet vil samtidig presisere at også når man legger til grunn «berettiget interesse», har personvernforordningen noen klare krav til informasjon som skal gis når personopplysninger samles inn fra den registrerte. Man skal blant annet opplyse om hvem som er behandlingsansvarlig, hva som er formålet med den tiltenkte behandlingen, hvilken berettiget interesse man legger til grunn, hvor lenge opplysningene skal lagres, rett til sletting av opplysninger m.m., jf. personvernforordningen artikkel 13 nr. 1 og 2. Dersom man ønsker å benytte kontaktopplysningene til andre formål enn det som ble opplyst ved innhenting, skal den registrerte få beskjed om dette.

Når det gjelder allerede registrerte e-postadresser og mobilnumre, legger Kirkerådet til grunn at man kan beholde disse uten å måtte kontakte de registrerte så lenge man har et klart formål for å ha disse opplysningene registrert. Dersom man ønsker å benytte opplysningene til et annet formål enn det man samlet inn opplysningene til, bør man informere de registrerte slik at de har mulighet til å reservere seg.

2.4 Behandling av personopplysninger i IT-systemer utenom medlemsregisteret

Forskrift om Den norske kirkes medlemsregister regulerer i utgangspunktet ikke bruken av andre IT-systemer som håndterer medlemsopplysninger. Likevel sier forskriften § 8 at opplysninger fra medlemsregisteret kan overføres til øvrige lovlige registre for soknet for en begrenset periode. Her kan det være snakk om å benytte informasjon fra medlemsregisteret for å integrere føring av kirkelige handlinger i et hensiktsmessig administrasjonsprogram. Det kan også gjelde behovet for ha tjenlige deltakerlister til aktivitetene i menigheten. Forskriften gir da et behandlingsgrunnlag for å hente inn medlemsopplysninger fra medlemsregisteret. Forskjellen ligger i at registrering og behandling i et eget administrasjonssystem forutsetter et formål utover ordinær håndtering av medlemmer og arkivering av kirkelige handlinger (som ivaretas av medlemsregisteret). Dubletter av opplysninger som finnes i Den norske kirkes medlemsregister skal altså bare eksistere i andre IT-systemer dersom opplysningene er knyttet til en pågående aktivitet (en kirkelig handling eller en annen menighetsaktivitet), og de skal slettes når aktiviteten er ferdig og formålet dermed har bortfalt. Dersom personopplysningene fra medlemsregisteret suppleres med ytterligere opplysninger, må det foreligge et supplerende behandlingsgrunnlag («berettiget interesse» eller samtykke).

3. Enhetlig praksis – atferdsnorm

Det er viktig å presisere at det er den behandlingsansvarlige som er ansvarlig for at behandlingen av personopplysninger gjøres på lovlig vis. Dette betyr at selv om Kirkerådet eller andre aktører kommer med veiledning eller konklusjoner knyttet til dette rettsområdet, er det den behandlingsansvarlige på vegne av soknet som står ansvarlig for håndteringen av personopplysninger lokalt og som må kunne vise til en vurdering av formål og behandlingsgrunnlag. Dette fordi hvert sokn er et selvstendig rettssubjekt. Kirkerådet har ikke myndighet til å fastsette bestemmelser utover det som ligger i forskriftsmyndigheten knyttet til medlemsregisteret.

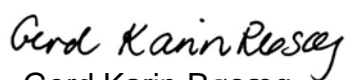
For å løse utfordringer av denne typen opererer personvernforordningen med det som kalles atferdsnorm, jf. artikkel 40. Gjennom en atferdsnorm er det mulig å komme frem et felles regelverk for behandling av personopplysninger innenfor Den norske kirke. En slik norm vil også kunne fastsette hvilket organ som er behandlingsansvarlig i de forskjellige tilfellene. Det vil ta noe tid å få ferdigstilt en slik atferdsnorm, og den må også godkjennes av Datatilsynet. Når den er ferdigstilt, vil alle sokn bli bedt å slutte seg til. En atferdsnorm bør på sikt være arbeidsbesparende. Kirkerådet vil ta initiativ til at relevante aktører blir involvert i et arbeid med en atferdsnorm for håndtering av personopplysninger knyttet til medlemskap og aktivitet i Den norske kirke.

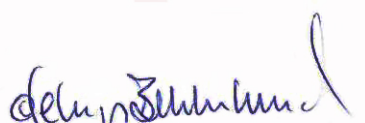
4. Hvem er behandlingsansvarlig på vegne av soknet?

Forskrift om Den norske kirkes medlemsregister sier at lokalt behandlingsansvar for medlemsregisteret er lagt til fellesrådet, jf. § 4. Kirkerådet utelukker ikke at det gjøres behandlinger av personopplysninger utover det som reguleres i denne forskriften. Det kan da argumenteres for at det er menighetsrådet som har ansvaret siden kirkeloven § 5 annet ledd sier at menighetsrådet treffer avgjørelser og opptre på vegne av soknet når det ikke er fastsatt i eller i medhold av lov at myndigheten er lagt til kirkelig fellesråd eller annet organ. Kirkeloven § 14 siste ledd sier at kirkelig fellesråd utfører de oppgaver som etter avtale blir overlatt det av det enkelte menighetsråd, så om man ønsker å sikre at ansvaret ligger hos fellesrådet, er det mulig å inngå avtale om dette. Tilslutning til en eventuell atferdsnorm, jf. forrige punkt, vil fjerne behovet for slike avtaler og tydelig fastslå hvor ansvaret er plassert.

Oslo, 29. juni 2018

Med vennlig hilsen

Gerd Karin Røsæg
Direktør (fung.)

Ole Inge Bekkelund
Avdelingsdirektør,
avdeling for kirkeordning